

Rozwiązując Sudoku

Łamigłówki Sudoku mają w sobie wiele matematyki. Oczywiście takie łamigłówki wypełnia się liczbami, ale sposób rozwiązywania jest taki sam, niezależnie od użytych symboli. Bardziej interesująca jest strategia rozwiązywania, która może przynieść dodatkową satysfakcję z rozwiązania łamigłówki (prowadząc do mniejszej liczby poprawek). Sudoku są przykładami kwadratów łacińskich – ważnych w algebrze abstrakcyjnej i w statystyce oraz w eksperymentalnej sztuce użytkowej.

Z Sudoku są związane dwa problemy rachunkowe: jaka jest najmniejsza liczba wypełnionych pól, przy której otrzymamy jednoznaczne rozwiązanie, oraz ile jest różnych Sudoku z wypełnionymi 17 polami, które mają jednoznaczne rozwiązanie, ale nikt nie wie, czy istnieją Sudoku z wypełnionymi 16 polami, które mają jednoznaczne rozwiązanie. Odnośnie drugiego pytania, jest ponad pięć miliardów różnych Sudoku. Przy liczeniu nie uwzględnia się łamigłówek, które mogą być otrzymane z już policzonej łamigłówki poprzez takie operacje, jak np. zamiana liczb lub przestawienie dwóch górnych wierszy. Wynik ten bazuje na teorii grup i

symetrii, które są kluczowe dla dużej części współczesnej fizyki i chemii.

1					7		9	
	3			2				8
		9	6			5		
		5	3			9		
	1			8				2
6					4			
3							1	
	4							7
		7				3		

Puzzle by Arto Inkala

Więcej informacji: "Sudoku Squares and Chromatic Polynomials," Agnes M. Herzberg and M. Ram Murty, *Notices of the American Mathematical Society*, June–July, 2007.

Translation by Zbigniew Zaczekiewicz, Politechnika Białostocka, courtesy of the Polskie Towarzystwo Matematyczne

Program **Mathematical Moments** promuje znaczenie i rozumienie roli, jaką matematyka odgrywa w nauce, przyrodzie, technice i kulturze.

www.ams.org/mathmoments